

Feminal va ser la primera revista dirigida i escrita per dones que va veure la llum a Catalunya. De periodicitat mensual, es va editar a Barcelona com a suplement de *La Il·lustració Catalana*, de 1907 a 1917. Va ser impulsada per dones procedents de l'àmbit burgès i catòlic i es va inspirar en algunes revistes semblants que, sota la influència del sufragisme, s'editaven a les grans ciutats europees. En gairebé tots els números de la revista, les arts plàstiques hi solien ser presents, bé amb articles dedicats a exposicions d'artistes del moment, bé amb reportatges monogràfics sobre alguna d'elles. Més de setanta artistes, catalanes i europees, la majoria pintores però també escultores, cartellistes, il·lustradores i, en menor nombre, exlibristes, esmaltadores o fotògrafes, hi van ser esmentades.

Aquesta exposició recupera prop d'una vintena d'artistes, amb obres procedents de museus nacionals i internacionals i de col·leccions privades. En molts casos sols traiem a la llum i exposem una, dues o tres obres d'unes artistes de les quals potser mai més no en sabrem res. La importància, però, rau a mostrar que, malgrat tots els obstacles, cadascuna d'elles va saber crear el seu espai de llibertat per desenvolupar les seves aspiracions artístiques. *Feminal* va ser un d'aquests espais, en el qual es van ajudar mútuament i van trobar les forces i els suports que la societat encara no els oferia.

El taller de Lluïsa Vidal durant una classe. *Feminal*, 61 (28 d'abril de 1912). Biblioteca de Catalunya

Adreça i telèfons

Pujada de la Catedral, 12
17004 Girona
Tel. 972 20 38 34
www.museuart.cat
museuart_girona.cultura@gencat.cat
Seguiu-nos: @museuartgirona

Horaris

Feiners: maig-setembre de 10 a 19 h.
octubre-abril de 10 a 18 h.
Diumenges i festius de 10 a 14 h.
Tancat els dilluns, excepte festius, i els dies 25 i 26 de desembre i 1 i 6 de gener.
El 24 i 31 de desembre, i el 5 de gener, de 10 a 14 h.

Preus de l'entrada

L'entrada és gratuïta el primer diumenge de cada mes
General: 6 € / Reduïda: 4 €
Gratuïta: menors de 16 anys, persones en situació d'atur, Amics del md'A i membres acreditats d'associacions amb conveni amb el md'A

Visites guiades i activitats

Visites concertades per a grups escolars i d'adults. Reserves:
reserves.girona.acdpc@gencat.cat

Consulteu la resta d'opcions i activitats complementàries al 972 20 38 34 o bé al web www.museuart.cat

DL: GI 1322-2022

md'A Museu d'Art de Girona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Forma part de: **XARXA DE MUSEUS D'ART DE CATALUNYA**

CAT

Feresa de silenci

Les artistes a la revista
FEMINAL, 1907-1917

EXPOSICIÓ TEMPORAL
Del 22 d'octubre de 2022 al 6 de febrer de 2023

Museu d'Art de Girona
Àmbit 3

Pilar Montaner (Palma, 1876-1961). *Al costat del paravent (La modela o Sa Pollensina)*, 1908. Oli sobre tela
116 x 90,5 cm. Col·lecció particular. Fotografia: David Bonet

Els silencis trencats

Algunes artistes, poques encara, han trencat el silenci i comencen a ser reconegudes. És el cas de Lluïsa Vidal, Lola Anglada, Pepita Teixidor o Laura Albéniz. Totes elles van poder esdevenir professionals perquè, lluny de trobar obstacles o limitacions en la pròpia família, van gaudir del seu suport o simplement no es van casar i tenir fills. De joves es van poder traslladar a París, lloc imprescindible de l'art en aquell moment per continuar formant-se. La ciutat els va obrir un nou món, van poder experimentar viure soles, van guanyar seguretat personal i van introduir-se en els ambients més nous de l'art, que de ben segur van alimentar el seu talent. D'altra banda, el nombre considerable d'obres seves que s'ha conservat n'ha facilitat l'estudi i la posterior difusió.

Lola Anglada
Esport terrestre (bicicleta)
c. 1911. Tinta i aquarel·la sobre paper. 50 x 78,5 cm
Fundació Barcelona Olímpica - Museu Olímpic i de l'Esport J. A. Samaranch
Fotografia: FotoGasull

Pepita Teixidor
Escardots. 1906
Aquarel·la sobre paper
48 x 37 cm
Col·lecció particular
Fotografia: FotoGasull

Murmuris en el silenci

El fet que un artista, home o dona, passi a formar part de la història de l'art després de morir depèn de la suma de molts factors que s'encreuen i retroaccionen: que hagi tingut un recorregut històric d'exposicions; que tingui una fortuna crítica; que es conservi un conjunt d'obres considerable i en bon estat en col·leccions privades, museus o fundacions i que com a mínim algunes d'aquestes estiguin exposades; que es publiquin articles i assajos sobre la seva obra i, si és possible, es disposi d'un catàleg raonat; que li siguin dedicades exposicions antològiques o col·lectives, amb les catalogacions respectives; i, a més, que tingui una bona cotització al mercat.

Clémentine-Hélène Dufau
Autoretrat. 1911
Olí sobre tela. 180,5 x 70,2 cm
Fotografia: © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2022

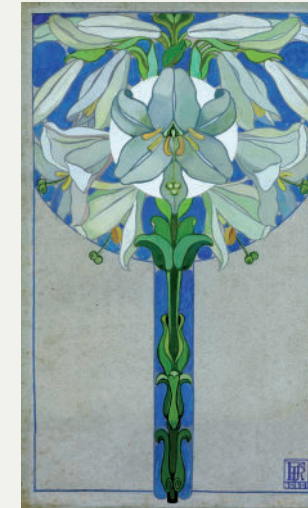
Juliette Wytsman
Pomera en flor. 1906
Olí sobre tela. 101 x 121 cm
Museum voor Schone Kunsten, Gant (Bèlgica)
Fotografia: www.artinflanders.be,
photo Hugo Maertens

Cap de les artistes de *Feminal* va gaudir d'aquestes circumstàncies, ni tan sols abans de morir. La subordinació del gènere femení, durant segles, els va impedir, en vida i després de mortes, que aquests factors d'èxit es concatenessin feliçment en la major part dels casos. Moltes d'aquestes dones van abandonar les seves carreres en casar-se o en tenir descendència i altres es desanimaven a causa de la forta pressió que exercia sobre elles una crítica totalment misògina i plena de prejudicis, que jutjava les seves obres en relació sempre amb el seu gènere. Posteriorment tampoc no van ser tingudes en compte per la història de l'art.

Un silenci íntim

Preservar la memòria de l'artista depèn, la majoria de vegades, del fet que els seus descendents s'estimin l'art i vulguin conservar les obres; malauradament, però, no sempre és possible: els canvis de residència, el poc reconeixement de l'avantpassada o simplement la manca de recursos econòmics o d'espai han provocat que les obres acabin malvenudes o, en el pitjor dels casos, llençades a la brossa. També hi ha famílies, però, que han guardat i cuidat obres i records amb cura i estima, independentment del renom de l'artista i del seu valor al mercat. Aquestes famílies duen a terme una feina silenciosa però imprescindible que, molt sovint, no es veu recompensada amb cap ajuda ni atenció pública. I estan a l'espera que algú, des de la història de l'art, s'interessi per trencar el silenci i fer aflorar la vida i obres que han conservat. És el cas de tres artistes que, com a exemple, presentem en la mostra: Francisca Rius Sanuy, Aurora Folquer i Pilar Montaner.

Francisca Rius i Sanuy
Assutzena. 1914
Guaix sobre paper. 66 x 40 cm
Col·lecció particular

Francisca Rius i Sanuy
Estudi de magnòlies (4 dibuixos). s/d
Tinta i guaix sobre paper. 50 x 70 cm (marc)
Col·lecció particular